

Zwarte Kraai als bodembroeder

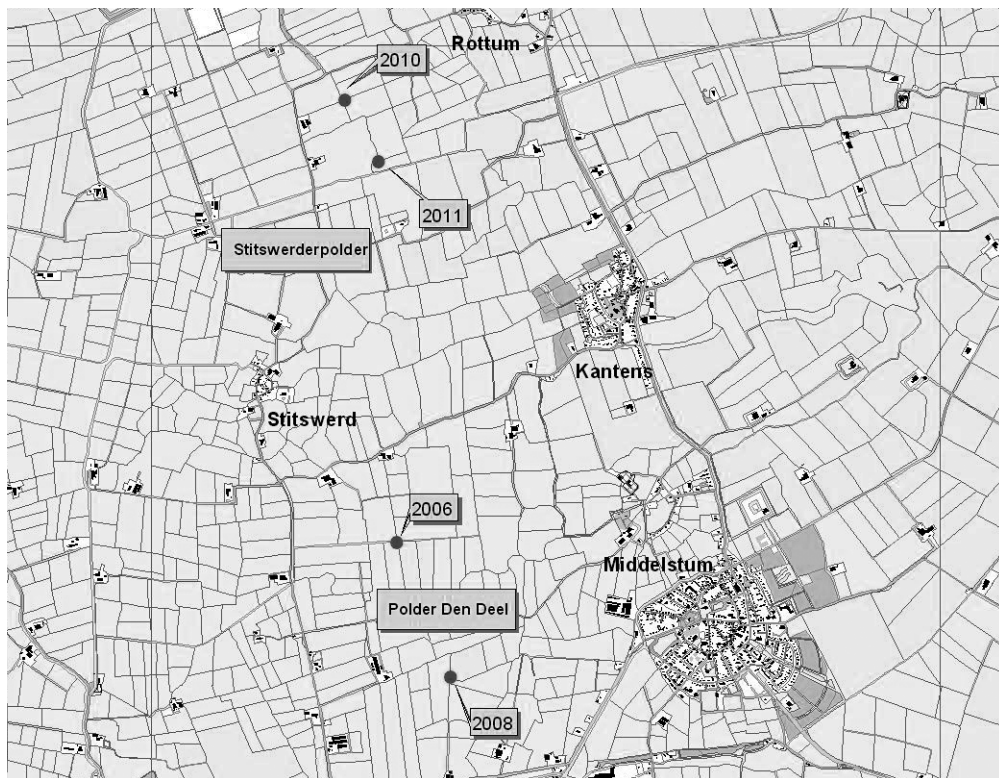
Albert-Erik de Winter

In het weidse en open landschap van Noord-Groningen broedt de Zwarte Kraai gewoonlijk hoog in bomen. Daar waar boomopstanden ontbreken, wordt voor nestlocaties ook wel uitgeweken naar lager veldstruweel, bijvoorbeeld meidoornstruiken. Opvallend zijn in dit verband enkele nestvondsten, die in de periode van 2006 tot en met 2011 zijn gedaan in het vrijwel boomloos graslandgebied tussen de dorpen Middelstum, Stitswerd en Rottum. De kraaiennesten werden hier gevonden op wel heel bijzondere locaties, namelijk op de grond.

Nestvondsten en nestplaatskeuze

De nestvondsten (in totaal vier) zijn gedaan in de polder Den Deel (in 2006 en 2008) en de Stitswerdepolder (in 2010 en 2011), zie figuur 1. De afstand tussen de nestlocaties in Polder Den Deel en de Stitswerdepolder bedraagt circa 2,5 km. Alle grondnesten zijn gevonden op meer dan 250 meter afstand van boomopstanden (boerenerven en wegbeplantingen). Hieronder volgen een korte samenvatting van deze nestvondsten en de bijzonderheden per polder.

Figuur 1. Kaart van beide polders met de locaties van de nesten.

Figuur 2. Nestlocatie van het kraaiennest in 2006 (foto Karel Lanting)

Polder Den Deel

De nesten in Polder Den Deel zijn gevonden op 30 april 2006 en op 5 mei 2008. Het nest uit 2006 werd ontdekt in een dam tussen twee graslandpercelen (figuur 2). Dit nest was bekleed met wol, afgestorven plantmateriaal en touw en bevatte drie eieren (figuur 3). Het nest dat op 5 mei 2008 werd gevonden bevond zich in de hoek van een weiland, in de oever van een sloot boven op oud riet dat tijdens het slootschonen op de kant is gezet. Naast dood riet bevatte dit

nest enkele donsveren en een ei (figuur 4). Bij beide nesten werden tijdens het eerste bezoek Zwarte Kraaien waargenomen die nest- en territorium indicierend gedrag vertoonden (alarmering en/of bezoek aan nestlocatie). Tijdens controle van beide nesten (na circa een week) bleken deze leeg te zijn.

Stitswerderpolder

Nestvondsten zijn hier gedaan begin mei 2010 (exacte datum onbekend) en op 13 mei 2011 op het land van veehouder Pieter

Figuur 3. Inhoud van het kraaiennest in 2006 (foto Karel Lanting)

Figuur 4. Inhoud van het kraaiennest in 2008 (foto Albert-Erik de Winter)

Figuur 5. Nestlocatie van het kraaiennest in 2011 (foto Albert-Erik de Winter)

Schouten. Het nest uit 2010 bevond zich bij een dam aan het eind van een betonpad. In het nest, dat was bekleed met wol en plantenresten, lagen drie eieren. De vogel die op het nest zat te broeden was erg tam en kon tot op een afstand van circa 30 meter worden benaderd (mededeling Pieter Schouten). Enkele dagen nadat dit nest was gevonden werd het leeg en verlaten aangetroffen. Het nest dat op 13 mei 2011 werd gevonden bevond zich hemelsbreed op circa 200 meter afstand van de nestlocatie in 2010. Dit nest bevond zich in een laagte tussen een bult grond en een dam tegen de betonnen zijwand van de dam (figuur 5). Het nest met daarin twee eieren bestond uit een kuilje bekleed met touw, wol en donsveren (figuur 6). Ook bij dit nest is meerdere malen een broedpaar Zwarte Kraai waargenomen. Op 18 mei was het nest leeg en verlaten.

Figuur 6. Inhoud van het kraaiennest in 2011 (foto Albert-Erik de Winter)

Gebiedsbeschrijving

Het landschap waarin de nesten zijn gevonden betreft een weids en open graslandgebied (figuur 7). Bomen en struiken zijn hier beperkt tot de boerenerven en wegbeplantingen. Als gevolg van vroegere kleiafgraving (afticheling) bezit dit kleigebied veel reliëf met hoog en laag gelegen graslandpercelen. Dit reliëf in combinatie met een rijke kleibodem en matig intensief beheer zorgt ervoor dat deze polders een ideaal voedselgebied zijn voor een opportunist als de Zwarte Kraai. Bodeminsecten, wormen, emelten, slakken, amfibieën, kadavers, eieren, kleine zoogdieren, jonge vogels en dergelijke maken hier naar alle waarschijnlijkheid deel uit van het menu van de Zwarte Kraai. Enig nadeel aan deze goede voedselgebieden is mogelijk het ontbreken van geschikte nestlocaties waardoor de Zwarte Kraai in bovenstaande gevallen is uitgeweken naar de grond.

Eerdere nestvondsten

Nazoeken in diverse bronnen leert dat in de provincie Groningen slechts eenmaal eerder melding is gemaakt van een vondst van een grondnest van een Zwarte Kraai (Staal & Luijten 2006). Dit nest werd op 7 april 2005 gevonden in een open akker- en weidegebied nabij het dorp Schildwolde. Het nest bevatte een ei, en tijdens een nestcontrole op 17 april 2005 bleek het nest leeg en verlaten te zijn. Buiten de provincie Groningen zijn vergelijkbare waarnemingen bekend uit open, vrijwel boomloze gebieden in (Noord-)Drenthe

Figuur 7. Impressie van het open landschap. In de kuil tussen de grondbult en de dam bevindt zich het kraaiennest dat hier in 2011 gevonden is (foto Albert-Erik de Winter)

en Zuid-Holland. De Drentse waarneming betreft een nestvondst in de Peizermaden, circa een kilometer ten zuiden van Hoogkerk. Het grondbult met drie eieren werd hier rond 1972 gevonden in een ruigte tussen twee kavels in de omgeving van het Eelderdiep (IVN afdeling Peize 1992). Over het broedsucces van dit legsel is niets bekend. De waarnemingen in Zuid-Holland zijn gedaan in veenweidepolders bij Gouderak (2002) en Zevenhuizen (2007). Het nest bij Gouderak werd begin april 2002 gevonden. In het nest lagen vijf eieren. Tijdens een controle van het nest begin mei werden in dit nest halfvolwassen jongen aangetroffen (Terlouw & Terlouw, 2003). Of de jongen ook daadwerkelijk uitgevlogen zijn, is niet bekend. Beide auteurs melden verder dat dergelijke nestvondsten beslist niet algemeen zijn, maar toch eerder zijn gedaan in de omgeving van Krimpen a/d Lek en Lekkerkerk.

Tot slot maakt vogelbeschermmer Nico de Haan op 7 mei 2007 melding van een grondbult op het land van zijn broer (en boer) Wim de Haan in Zevenhuizen. In dit nest werden drie eieren aangetroffen. Al snel nadat het nest ontdekt was, werd het waarschijnlijk leeggehaald door een andere kraai (bron: OrnithoNieuws).

Conclusie en discussie

Een reden dat een notoire boombroeder als de Zwarte Kraai zijn nest op de grond bouwt, is mogelijk een gevolg van het feit dat in beide graslandpolders meer dan voldoende voedsel beschikbaar is, maar dat geschikte nestlocaties (bomen/struiken)

ontbreken. Mogelijk zijn deze grondbulten het werk van jonge, onervaren broedvogels. Opvallend hierbij is dat geen enkele broedpoging op de grond succesvol is geweest. Vaak waren tijdens het eerste vervolgonderzoek de nesten al leeg en verlaten. Naar de oorzaken van deze mislukte broedpogingen blijft het gissen. Ondanks dat de Zwarte Kraai ook in deze polders intensief wordt bejaagd, bestaat het vermoeden dat verliesoorzaken toch moeten worden gezocht in nestpredatie door soortgenoten of kleine marterachtigen.

Dankwoord

Dank gaat uit naar Karel Lanting voor zijn foto's en informatie omtrent de nestvondst uit 2006 op het land van de familie Pastoor. Pieter Schouten wordt bedankt voor informatie over de nestvondst in 2010 en melding van de nestvondst in 2011.

Literatuur

- van Dooren, F. & G. Rossing 1992. *Beekdalroute 'Peizer- en Eelderdiep'*. IVN Afdeling Peize. Vierde druk 1996, pagina 19.
- Staal, S. & L. Luijten 2006. *Zwarte Kraai probeert het op de grond*. *Broednieuws* 19: 6.
- Terlouw, J. & R. Terlouw 2003. *Een zeldzame graslandbroeder*. *Waardvogel* 2003, nr. 3. *Natuur en Vogelwerkgroep Krimpenerwaard*.
- OrnithoNieuws van Nico de Haan, www.nico-dehaan.nl, maandag 7 mei 2007.

Albert-Erik de Winter
Landschapsbeheer Groningen
a.e.de.winter@landschapsbeheergroningen.nl